

VIITASAARI KARHUKORPI

tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtolinjojen arkeologi- nen inventointi

2024

(päivitetty 12.5.2025)

**Timo Jussila
Timo Sepänmaa**

Tilaaaja: FCG - Finnish Consulting Group Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Inventointi	5
Tulos	6
Lähteet	6
Kiinteät muinaisjäännökset	6
1 VIITASAARI KÄRNÄJÄRVI 3	6
2 VIITASAARI LUIKALAHTI	11
4 VIITASAARI PALONEVA POHJOINEN	12
Muu arkeologinen kulttuuriperintökohte	13
3 VIITASAARI KEUHKOSENNEVA POHJOINEN	13

Kansikuva: Ajoittamaton pyyntikuoppa kohteen 1 pohjoisosassa. Pohjoiseen.

Perustiedot

- Alue:** Viitasaaren Karhukorven tuulivoimapuiston hankealue sekä siihen liittyvät vaihtoehtoiset sähkönsiirtolinjat, jotka ulottuvat osin Keiteleen kunnan puolelle, 200 m leveänä käytävänä.
- Tarkoitus:** Selvittää tuulipuiston hankealueella olevat ja sähkönsiirtolinjojen läheisyydessä olevat muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kulttuuriperintökohteet sekä muut arkeologiset kohteet.
- Maastotyö:** elokuussa 2024
- Tilaaja:** FCG
- Tekijät:** Mikrolitti Oy. Timo Jussila ja Timo Sepänmaa.
- Tulokset** Ennen inventointia hankealueelta ei tunnettu muinaisjäännöksiä. Sähkönsiirtolinjavaihtoehtoilta tunnettiin yksi kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppia. Inventoinnissa löytyi kolme uutta arkeologista suojelukohdetta. Ennestään tunnetun kivikautisen asuinpaikan ja pyyntikuoppakohteen rajausta muutettiin. Inventoinnin jälkeen tutkimusalueelta tunnetaan siis neljä arkeologista suojelukohdetta, joista kolme on kiinteitä muinaisjäännöksiä: kohde jossa on ajoittamattomia pyyntikuoppia ja kivikautisia asuinpaikkoja saman suojelualuerajauksen sisällä, uusina kohteina sähkönsiirtolinjan kohdalla sijaitseva kivikautinen asuinpaikka ja hankealueella historiallisen ajan rajamerkki, sekä hiilimiilukohde.

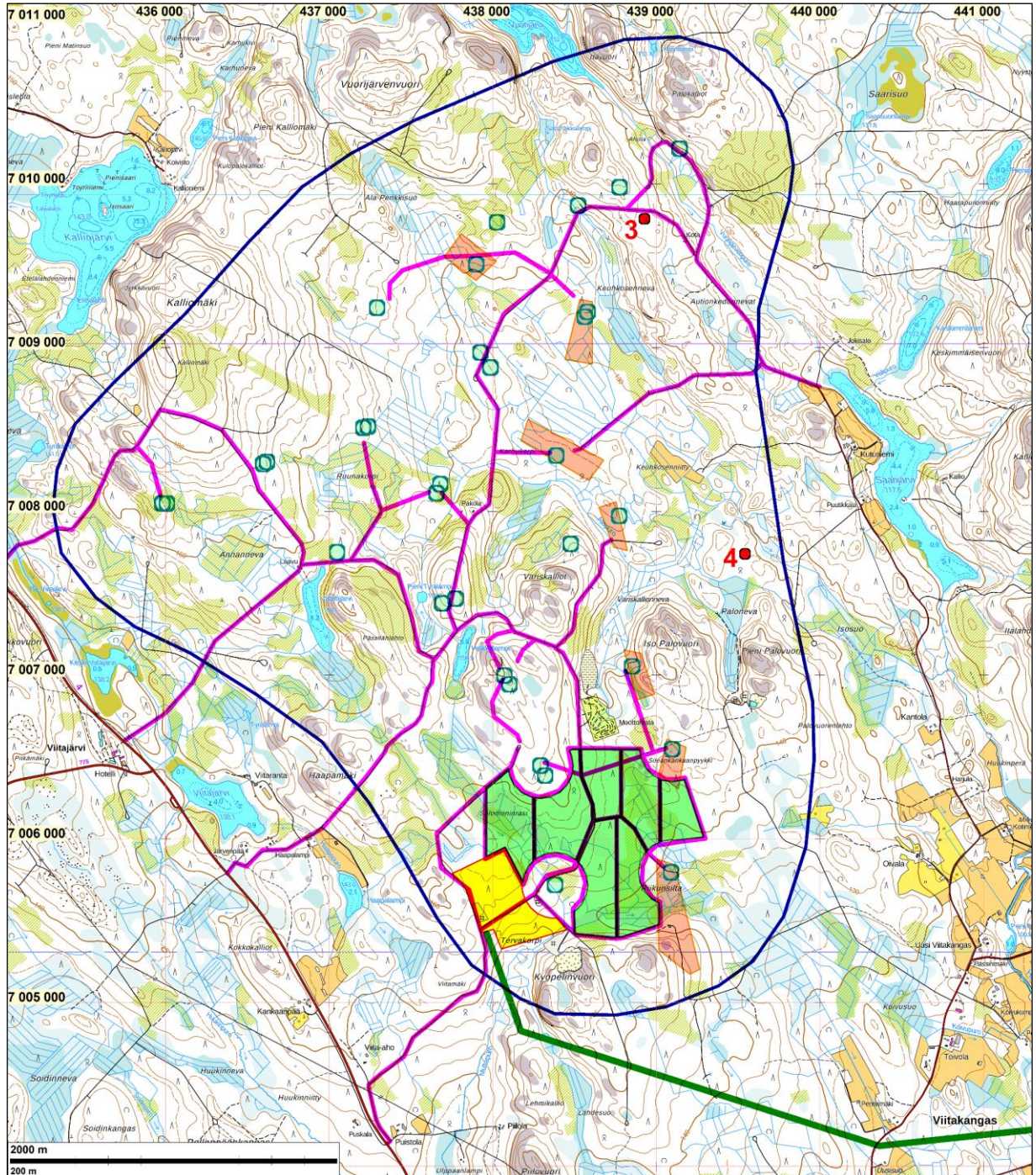

Tuuli- ja aurinkovoimapuiston suunnittelualue vihreällä, suunnitellut sähkönsiirtolinjat vihreillä viivoilla. Raportin kohteet punaisin palloin. Kaksi hankealueella (rajamerkki ja miilut) ja kaksi linjoilla (kivikautta).

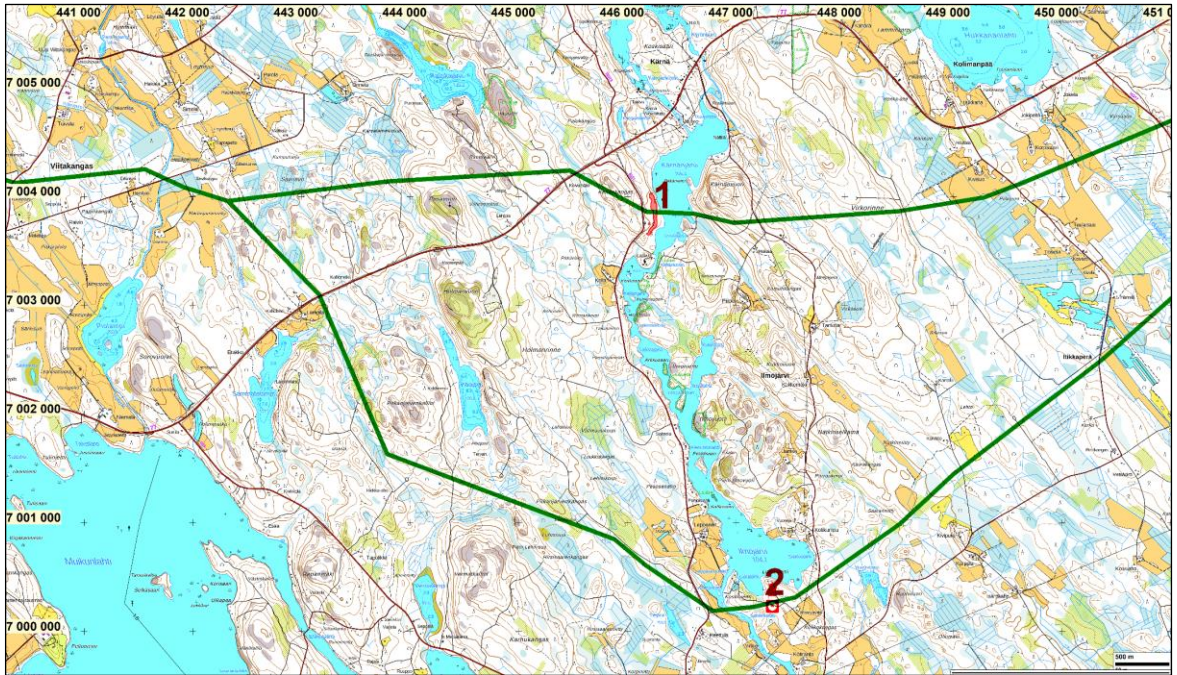
Selityksiä:

Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 11/2024, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2024. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa.

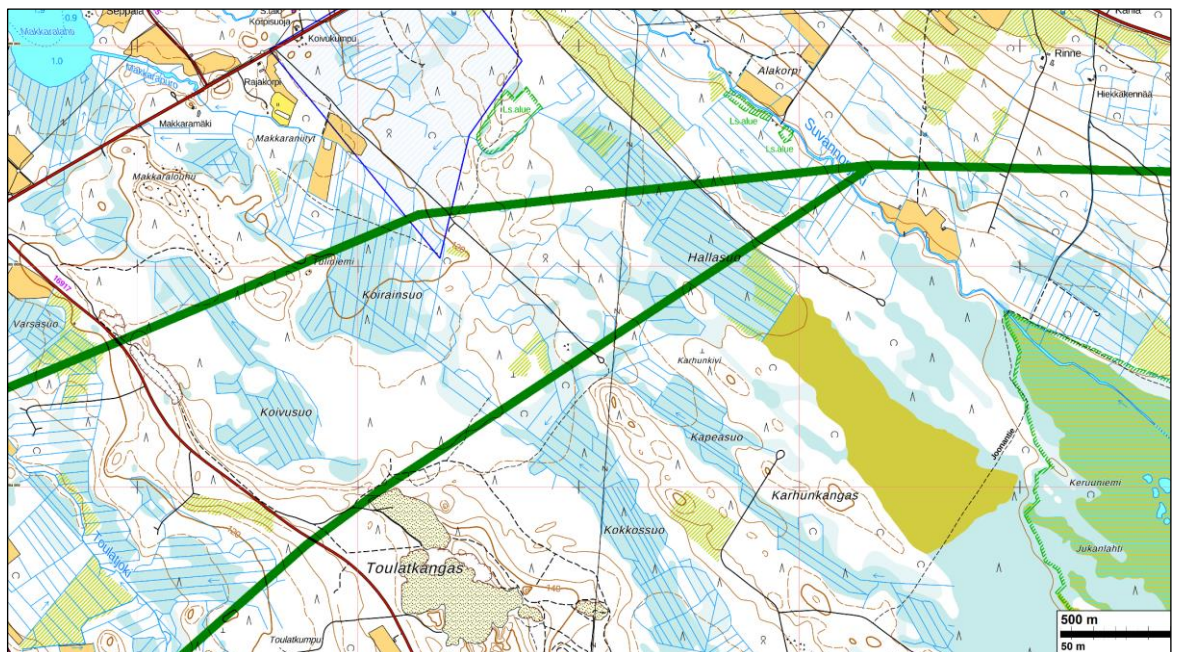
Yleiskartat

Yleiskartta 1. Tuuli- ja aurinkovoimapuiston suunnittelualue merkitty sinisellä viivalla, uudet tai parannettavat tiet sinipunaisilla viivoilla, voimansiirtolinjat vihreällä viivalla, kahden eri vaihtoehdon tuulivoimaloiden paikat vihreillä varjostetuilla ympyröillä, voimala-alueet (joiden sisällä tuulivoimalan sijainti voi lopulta liikkua) oranssilla varjostetuilla alueilla, sähkövoimala-alue keltaisella varjostettuna ja aurinkovoimaloiden alue vihreällä varjostettuna. Arkeologiset kohteet on merkitty punaisilla palloilla ja numeroituina kartalle: kohde 3 – Keuhkosenneva pohjoinen, kaksi historiallisen ajan hiilimilua – muu kulttuuriperintökohde ja kohde 4 – Paloneva pohjoinen – historiallisen ajan rajamerkki -kiinteä muinaisjäännös.

Yleiskartta 2. Voimansiirtolinjojen läntinen osa. Vaihtoehtoiset linjat merkitty vihreällä viivalla. Linjojen kohdalla tai lähituntumassa olevat muinaisjäännökset (1: Kärnänjärvi – ajoittamattomia pyyntikuoppia ja kivikautinen asuinpaikka; 2: Luikalahti – kivikautinen asuinpaikka) merkittynä punaisella ja numeroituina.

Yleiskartta 3. Voimansiirtolinjojen keskinen osa. Vaihtoehtoiset linjat merkitty vihreällä viivalla. Voimansiirtolinjojen kohdalla tai lähituntumassa ei tällä alueella ole arkeologisia kohteita.

Yleiskartta 4. Voimansiirtolinjojen itäinen osa. Vaihtoehtoiset linjat merkitty vihreällä viivalla. Voimansiirtolinjojen kohdalla tai lähituntumassa ei tällä alueella ole arkeologisia kohteita.

Inventointi

Viitasaarelle on suunnitteilla Karhukorpi-niminen tuuli- ja aurinkovoimapuisto. Hankkeen YVA-konsultti FCG tilasi hankealueen ja vaihtoehtoisten sähkönsiirtolinjojen arkeologisen inventoinnin Mikrolit Oy:ltä. Inventoinnin tekivät Timo Jussila ja Timo Sepänmaa.

Tuuli- ja aurinkovoimapuistoalue sijaitsee Viitasaaren keskustasta 10–15 km pohjoiseen. Alueelta lähtee kohti itää suunniteltu voimansiirtolinja, jolla on osin kaksi vaihtoehtoista reittiä. Ne päättyvät noin 2 km Keiteleen keskustasta länteen. Linjan pituus vaihtoehdot huomioiden on noin kaikkiaan 43 km.

Aikaisemmin alueella on tehty arkeologisia inventointeja vuosina 1995 (Jussila 1995) ja 2005 (Kumpulainen 2005).

Tuuli- ja aurinkovoimapuiston alue sijaitsee 133–171 m korkeustasojen välillä. Alue on pääasiassa moreenimaastoa, paikoin on kallioita, paikoin ojitettuja soita. Alueella on muutama pienehkö lampi. Ihmisasutuksen aikainen korkein Ancyclusranta alueella on 140 m korkeustasolla. Muinais-Päijänteeseen korkein rantataso (5000 eKr.)seudulla on noin 113 m. Tällä perusteella Ancyclusjärven ranta on ulottunut osalle aluetta lyhyehkön aikaa. Muinais-Päijänne ei ole ulottunut alueelle.

Suunnitellut sähkönsiirtolinjat kulkevat korkeustasoilla 105–165 m. Monin kohdin ne siis ovat sellaisilla korkeustasoilla, joilla rantasidonnaisten, lähinnä kivikautisten muinaisjäännösten löytäminen on periaatteessa mahdollista, sekä Ancyclusjärven vaiheeseen että Muinais-Päijänteeseen ja tätäkin myöhempiin rantavaiheisiin liittyen.

1800-luvun puolivälin pitäjänkarttojen perusteella tutkimusalueilla (hankealue ja voimansiirtolinjat 200 m käytävässä) ei ole ollut asutusta, myllyjä, merkittäviä teitä tai muuta arkeologisesti huomioitavaa yhtä kylien välistä rajapistettä lukuun ottamatta (kohde 4). 1800-luvun pitäjänkarttojen perusteella tuuli- ja aurinkovoimapuistoalue on Viitasaaren Keiteleenpohjan, Taimoniemen, Koliman ja Muikkulahden kylien asumatonta takamaata. Suunniteltujen voimansiirtolinjojen alueet ovat Viitasaaren Muikkulahden, Kymönkosken, Koliman ja Valtionmaan sekä Keiteleen kunnan puolella Koutajärven ja Vuonamon kylien alueilla. Kylien rintamaat ja asutus jäivät etäälle linjoista.

Valmisteluvaiheessa selvitettiin alueella sijaitsevat arkeologiset kohteet. Niitä tunnettiin yksi kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppia (kohde 1) sähkönsiirtolinjalla Kärnänjärvellä. 1800-luvun puolivälin pitäjänkartoilta tarkastettiin olisiko alueella tuolloin ollut myöhemmin autoituneita taloja, torppia, vanhoja teitä tms. arkeologisia kohteita jättänyttä maankäyttöä. Pitäjänkarttoista ei löytynyt muuta kuin yksi kylien välinen rajapiste, joka tarkastettiin maastossa (kohde 4). Koska alue oli pitäjänkarttojen perusteella asumaton 1800-luvun puolivälissä, ei katsottu aiheelliseksi syventyä hieman varhaisempien isojakokarttojen tutkimiseen. Maanmittauslaitoksen 5 p/m² laserkeilausaineistosta tehtiin rinnevarjosteet kahdella eri asetuksella ja niiden perusteella etsittiin mahdollisesti arkeologisiin kohteisiin viittaavia merkkejä. Ne tarkastettiin maastossa. Laserkeilausaineiston ja Maanmittauslaitoksen kartta-aineiston avulla tutustuttiin ennakkoon alueen maastoon ja valittiin, rannansiirtymiskronologia huomioiden, arkeologisten kohteiden kannalta lupaavilta vaikuttavia alueita maastossa lähemmin tarkastettaviksi. Maastossa aluetta tarkkailtiin ajamalla alueen teitä ja tarkkailemalla maastoa sekä lupaavilta vaikuttavilla alueilla jalan, jolloin katseltiin tarkemmin myös muita maastoja hyväksi arvioituille maastoille käveltäessä. Kartta-aineiston ja maastossa tehtyjen havaintojen ja ammatilliseen kokemukseen perustuen jokaista tienpätkää tai voimalan sijaintia ei tarkastettu maastossa. Korostamme, että kaikki alueet, siis niiden arkeologisten jäännösten potentiaali, on arvioitu monin eri tavoin.

Pääasiallinen maastotyömenetelmä oli maaston ja avoimien maastonkohtien (tieleikkaukset, tuulenskaadot, laikutukset, koneurat) silmä määräinen tarkastelu. Maanalaisten kohteiden kannalta lupaavilta vaikuttavissa paikoissa tehtiin satunnaisia koekuoppia.

Tulos

Alueelta tunnettiin ennen inventointia yksi muinaisjäännös (kohde 1 – kivikautinen asuinpaikka ja ajoittamaton pyyntikuoppa-alue), joka sijaitsee suunnitellun voimajohtolinjan alueella. Kivikautisen asuinpaikan osalta oli muinaisjäännösrekisteriin tehty karkea arvio muinaisjäännösrajauksesta. Jostain syystä rajausta pyyntikuoppa-alueelle ei ollut tehty. Pyyntikuoppia havaittiin maastossa aiempaa enemmän. Inventoinnin perusteella näille tehtiin rajaukset, jotka yhdessä muodostavat yhden laajan, kahdesta erityyppisestä ja todennäköisesti eri ikäisestä muinaisjäännöstyypistä muodostuvan kokonaisuuden (pyyntikuopat ja toisaalta kvartsi-iskoksia sisältävät alueet). Inventoinnissa löytyi lisäksi yksi kivikautinen asuinpaikka voimajohtolinjojen alueelta (kohde 2) sekä lisäksi tuuli- ja aurinkovoimapuiston hankealueelta kaksi arkeologista suojelukohdetta, joista toinen on historiallisen ajan rajamerkki (kohde 4 – kiinteä muinaisjäännös) ja toinen historiallisen ajan hiilimiilukohde (kohde 3 – muu kulttuuriperintökohde).

12.5.2025

Timo Jussila
Timo Sepänmaa

Lähteet

Jussila, Timo 1995: Viitasaaren inventointi. Keski-Suomen Museo.
Kumpulainen, Miikka 2005: Viitasaaren ja Pihtiputaan muinaisjäännösten arkeologinen täydennysinventointi 2005. Keski-Suomen Museo.
Pitäjänpitästasto, Keitele 1845: Lehti: 3313 03. Kansallisarkisto.
Pitäjänpitästasto, Viitasaari 1848: Lehdet: 331106, 331107, 331205+04, 331207+08, 331212. Kansallisarkisto.

Kiinteät muinaisjäännökset

1 VIITASAARI KÄRNÄJÄRVI 3

Mjtunnus: 931010060
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka
Ajoitus: ajoittamaton
Laji: pyyntikuoppa-alue

Muutokset: aiemmin rajattu muinaisjäännökseksi vain kaksi asuinpaikkakohtaa, alakohteet A ja B, mutta ei pyyntikuoppia – alakohde C. Asuinpaikkakohtien rajausta korjattiin v. 1995 havaintojen ja topografian perusteella. Pyyntikuoppa-alue rajattiin. Uusi rajausta käsittää vain yhden alueen, jonka sisällä ovat kaikki kolme aiempaa alakohdetta.

Koordin: N: 7003791 E: 446251 Z: 113 ±3 m

Tutkijat: Jussila, Timo 1995 inventointi, Kumpulainen, Miikka 2005 inventointi, Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Viitasaaren kirkosta 10,5 km pohjoiskoilliseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:*

A: Asuinpaikka sijaitsee Kärnäjärven länsirantalla, metsässä, kivikkoisella hiekkamaalla. Paikka on tasanteella, jossa on jyrkkä törmä länteen ja loiva etelään. Kohde on ehjä.

B: Edellisestä 100 m etelään Kärnäjärven länsirantalla on toinen asuinpaikka. Paikka on loivalla kaakkoisrinteellä, hiekkamaalla.

C: edellisen kohteen eteläpuolella Kärnäjärven länsirannalla on pyyntikuoppajono, joka käsittää 12 pyyntikuoppaa melko tasaisin välein rannan suuntaisesti.

Vuoden 2005 inventointikertomuksen mukaan paikalla on 16 pyyntikuoppaa.

Jussila & Sepänmaa 2024:

V. 1995 havaittiin noin 300 m pitkä pyyntikuoppajono ja v. 2005 niitä todettiin olevan 16 kpl. Nyt havaittiin eteläpäässä pari lisää ja sivummalla kolmas. Kaikkiaan niitä on 19.

Kivikautisen asuinpaikan osalta oli muinaisjäännösrekisteriin tehty karkea arvio muinaisjäännösrajauksesta. Jostain syystä rajausta pyyntikuoppa-alueelle ei ollut tehty. Inventoinnin perusteella näille tehtiin rajaukset, jotka yhdessä muodostavat yhden laajan, kahdesta erityyppisestä ja todennäköisesti eri ikäisestä muinaisjäännöstyyppistä muodostuvan kokonaisuuden.

Inventoinnissa todettiin 19 kpl kehävallillisia kuoppia, joista 18 kpl sijaitsee 280 m pituisessa, suunnilleen pohjois-eteläsuuntaisessa rivissä. Kaikkiin kuoppiin tehtiin koekuopat tai koepistot, joista todettiin podsolimaannoksen olemassaolo ja mahdollinen runsaan hiilen esiintyminen. Kaikissa todettiin selvä podsolimaannos, joka osoittanee kuoppien olevan vähintään (muutaman) vuosisadan ikäisiä ja hiilen esiintymättömyys osoittaa, että kuopat eivät ole hiilihautoja. Tällä perusteella kuopat määriteltiin pyyntikuopiksi. Ne ovat suurimmaksi osaksi pyöreitä, sisähalkaisijaltaan 2–4 m, ympärillä enemmän tai vähemmän selvät reunavallit, läpimitaltaan 1–2 m. Joukossa, varsinkin eteläosassa, oli myös pyöristetyn neliön muotoisia kuoppia. Eteläosassa kuopat 14–17 ovat aivan hiekkamaaperäisen, jyrkähkön muinaisrantatörmän reunalla.

Kuopat (mahdollisia pyyntikuoppia):

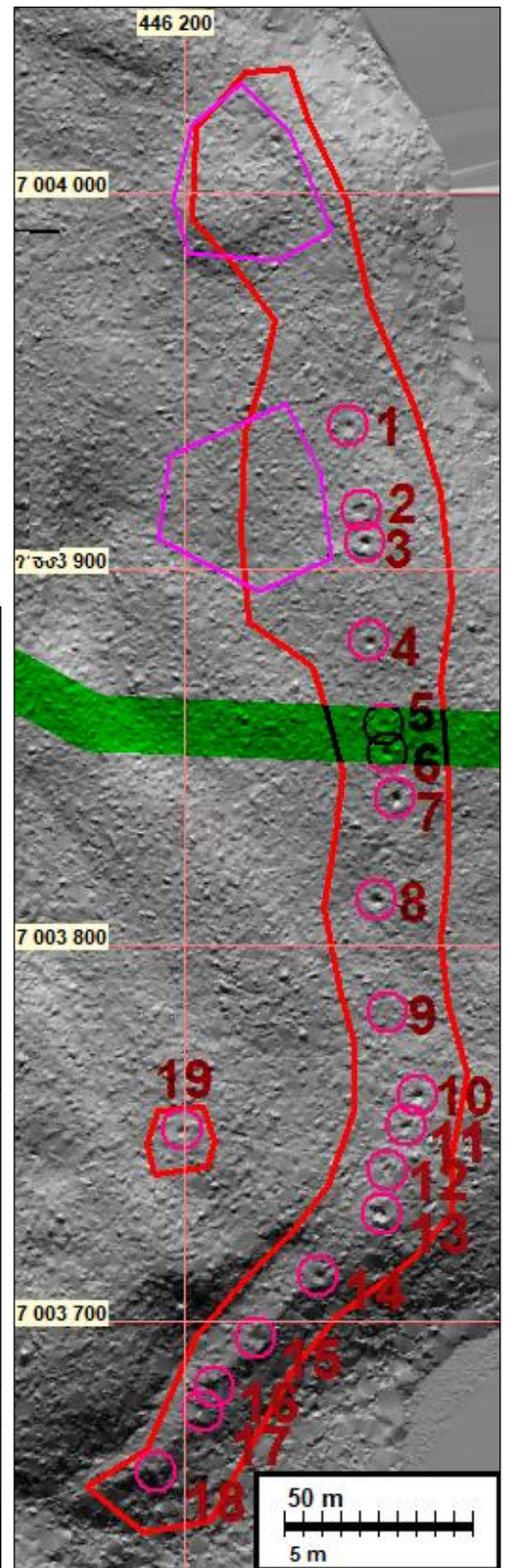
nro	N	E	kuvaus (sisähalk., -syvyys -vallin leveys, huomioita)
1	7003938	446244	2,5
2	7003915	446247	
3	7003907	446247	2,5–2
4	7003881	446249	2,5–1
5	7003858	446253	3
6	7003851	446254	3
7	7003839	446256	3
8	7003812	446251	3–1,2 - suppilomainen
9	7003782	446254	2–1 - nelisivuinen
10	7003760	446262	2–1 - nelisivuinen
11	7003752	446259	2–1 - nelisivuinen

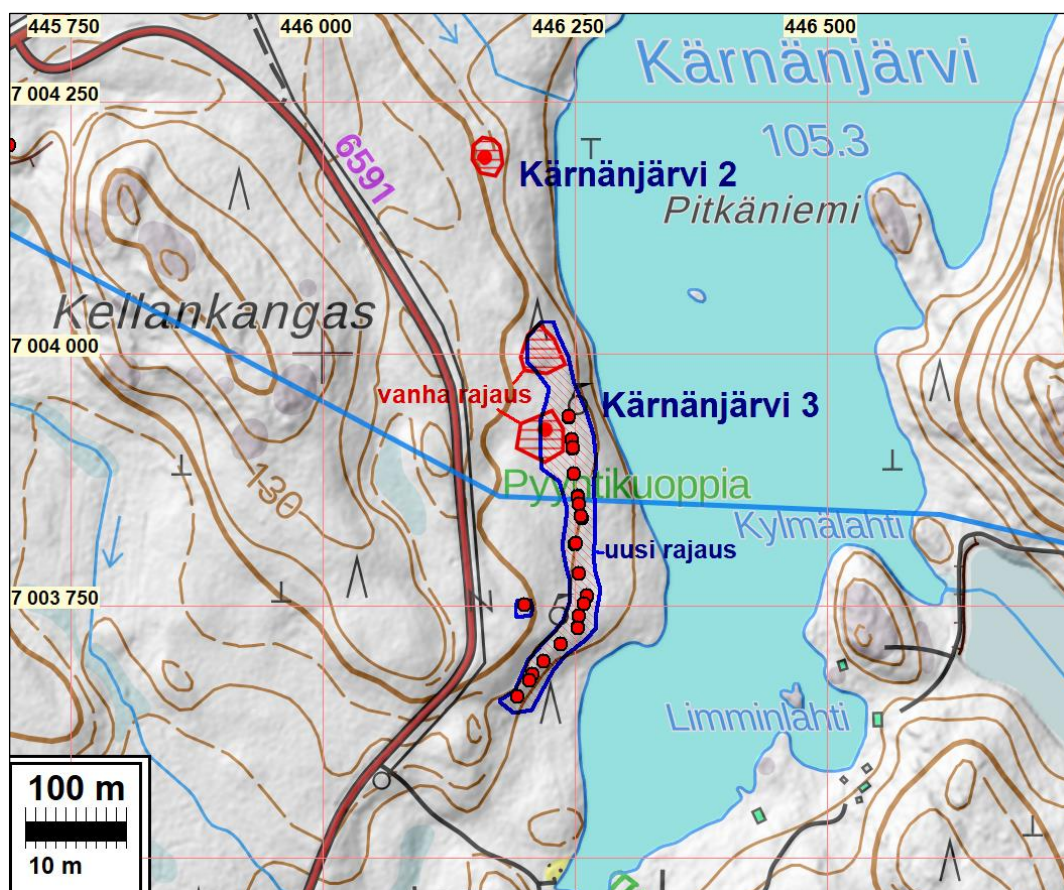
nro	N	E	kuvaus (sisähalk,- syvyys - valliin leveys, huomioita
12	7003740	446254	3,5 x 2, nelisivuinen
13	7003728	446253	
14	7003712	446236	3x2
15	7003695	446219	
16	7003682	446208	
17	7003676	446205	
18	7003660	446193	2-0,7 - 1
19	7003751	446200	

Vaikutus hankesuunnitelmiin: Suunniteltu voimajohtolinja kulkee ainakin kahden pyyntikuopan (alakohteet 5 ja 6) yli.

Muinaisjäännösrajaus merkitty punaisella varjostuksella ja -viivalla. Vanha muinaisjäännösraja sinipunaisella (alakohdeet A ja B). Pyyntikuopat on merkitty tähdillä ja laserkeilausaineistosta laaditussa rinnevarjostukseen punaisin ympyröin.

Muinaisjäännösalueen pohjoisin osa toiseksi pohjoisimmasta 2 pyyntikuopasta pohjoiseen on (myös) kivistä asuinpaikka-alue, joka on todettu v. 1995 inventoinnissa (Jussila 1995). Alueelta on koekuopista löydetty kvartsi-iskoksia. Iskoksia todettiin nyt pyyntikuopan 2 kohdalla, aiemman asuinpaikkarajauksen itäpuolelta. Vihreällä viivalla merkitty suunniteltu voimajohtolinja.

Suunniteltu voimajohtolinja sinisellä, Kärnäjärvi 3 kohteen uusi rajaus sinisellä ja vanha punaisella. Pyyntikuopat punainen pallo

Vasemmalla alakohde 4, pohjoiseen. Oikealla alakohde 1, koilliseen.

Vasemmalla alakohde 5, koilliseen. Oikealla alakohde 8, itään.

2 VIITASAARI LUIKALAHTI

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka

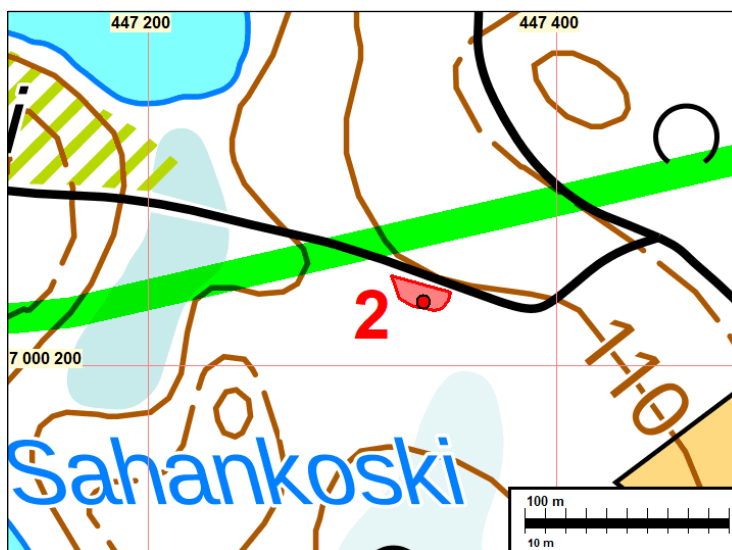
Koordin: N: 7000231 E: 447335 Z: 108

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Viitasaaren kirkosta 8,1 km koilliseen.

Huomiot: *Jussila & Sepänmaa 2024:*
 Paikallistien eteläpuoliselta alueelta löytyi koekuopista kvartsi-iskoksia 5 kpl noin 10 x 15 m laajuiselta alueelta, muinaisen niemekkeen eteläkärjen alueelta, törmän päältä. Löytökohtien pohjoispuoleisissa tieleikkauksissa ei havaittu merkkejä esi-historiasta. Alue on nuorta metsää, vesakkoa ja maapohja on raskaasti aurattu, joten asuinpaikka on pintaosiltaan vaurioitunut. Maaperä paikalla on hiekka, jossa mukulakiviä. Rajaus on tehty löytöjen ja topografian perusteella.

Vaikutus hankesuunnitelmiin: Suunniteltu voimajohtolinja kulkee pari kymmentä metriä muinaisjäännösrajauksesta pohjoiseen ja luoteeseen.

Muinaisjäännösrajaus merkitty punaisella. Vihreällä viivalla merkitty suunniteltu voimajohtolinja.

Vasemmalla: kivikautinen asuinpaikka-alue sijaitsee kuvassa näkyvän tien eteläpuolella (kuvan vasemmalla puolella). Oikealla: asuinpaikka-alue. Luoteeseen.

4 VIITASAARI PALONEVA POHJOINEN

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: rajamerkki

Koordin: N: 7007739 E: 439543 Z: 123

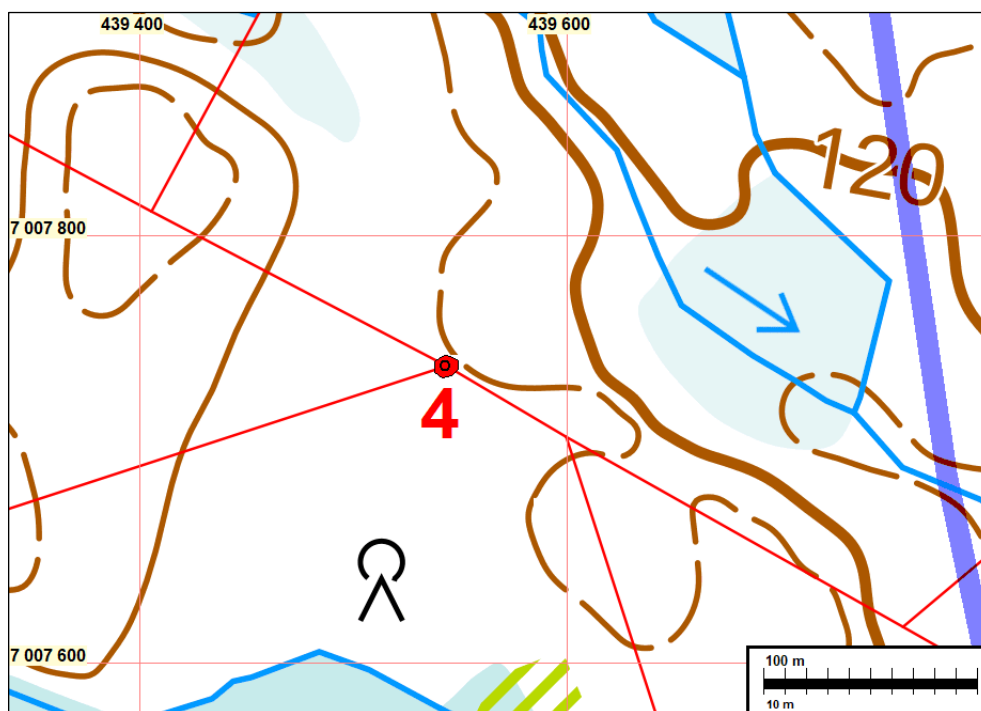
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Viitasaaren kirkosta 13,7 km pohjoiseen.

Huomiot: *Jussila & Sepänmaa 2024:*
 Paikalla on noin 40 cm korkuinen kallellaan oleva kivi, jonka yhdelle reunalle on kaiverrettu numero 20. Kiven ympärillä on muutamia kiviä, jotka on tarkoitettu pitämään kiveä pystyssä. Selvää pystykiven alla olevaa tukirakennetta ei em. kivien lisäksi ollut hahmotettavissa.

Kohdalle on v. 1848 Viitasaaren pitäjänkarttaan merkitty Muikkulahden, Keiteleen ja Koliman kylien välinen rajapiste. Em. rajamerkki todettiin pisteen kohdalla. Sitä ei tämän inventoinnin yhteydessä saatu selvitettyä minkä ikäinen kyseinen rajamerkki on. Rajapiste on edelleen käytössä.

Vaikutus hankesuunnitelmiin: Lähitienoolle ei ole suunniteltu voimaloita, parannettavia teitä tms. muinaisjäännöksen säilymistä uhkaavaa.

Kohde 4, rajamerkki. Muinaisjäännösrajaus merkitty punaisella. Kartalla esitetty kiinteistörajat ohuilla punaisilla viivoilla. Tuuli- ja aurinkovoimapuiston hankealueen itäraja merkitty vaaleansinisellä viivalla.

Historiallisen ajan rajamerkki. Koilliseen.

Muu arkeologinen kulttuuriperintökohde

3 VIITASAARI KEUHKOSENNEVA POHJOINEN

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: hiilimiiluja 2 kpl

 Koordin: N: 7009785 E: 438928 Z: 146

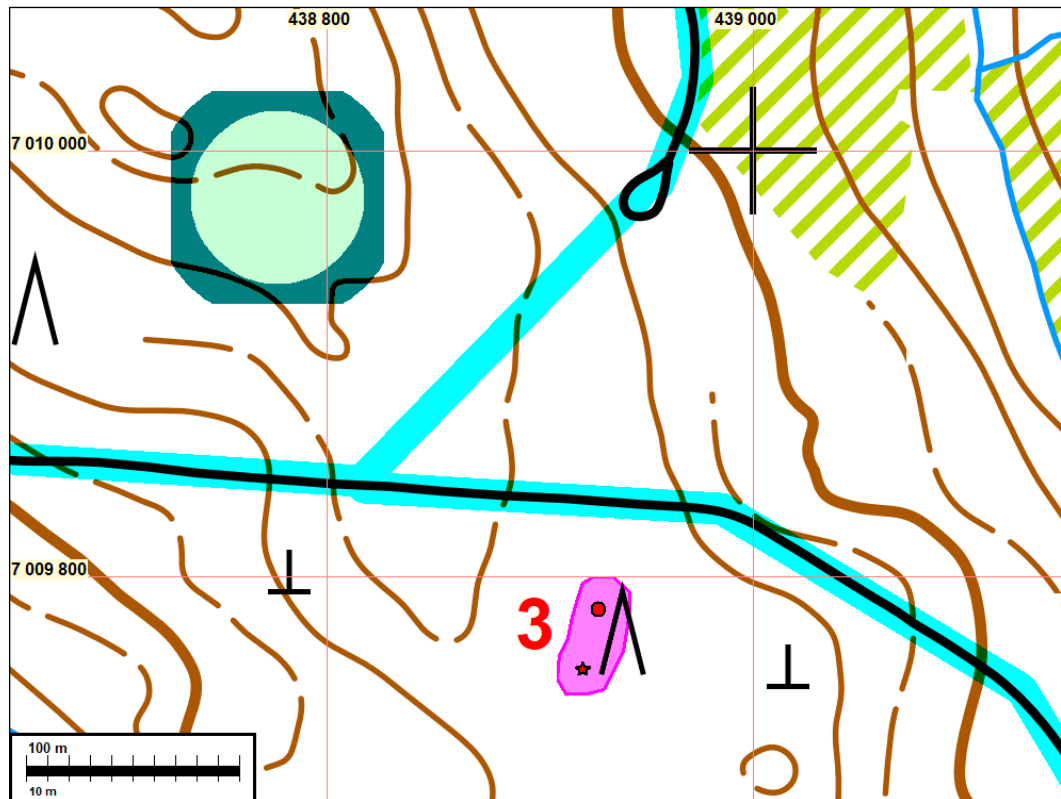
 Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

 Sijainti: Paikka sijaitsee Viitasaaren kirkosta 15,8 km pohjoiseen.

 Huomiot: *Jussila & Sepänmaa 2024:*

Paikalla on kaksi halkaisijaltaan noin 18 m hiilimiilua vierekkäin, reunoiltaan alle 10 m etäisyydellä toisistaan. Pohjoisemman hiilimiilun koordinaattipiste on yllä ilmoitettu kohteen peruskoordinaatti ja eteläisemmän koordinaattipiste on N 7009757 E 438921.

Vaikutus hankesuunnitelmiin: Noin 50 m suojelualueen pohjoisosasta pohjoiseen on hankesuunnitelmassa merkitty paranneltava tie olemassa olevan tien linjaukselle.

Kohde 2. Muun arkeologisen kulttuuriperintökohteen rajausta merkitty vaaleanpunaisella varjostuksella. Hiilimilujen keskipisteet merkitty punaisella pistellä ja tähdellä. Vihreällä viivalla merkitty suunniteltu voimajohdotinja.

5 p/m² laserkeilausaineistosta tehty viistovalovarjoste. Suojelukohderajausta merkitty punaisella viivalla. Paranneltava nykyinen metsätie merkitty sinisellä viivalla

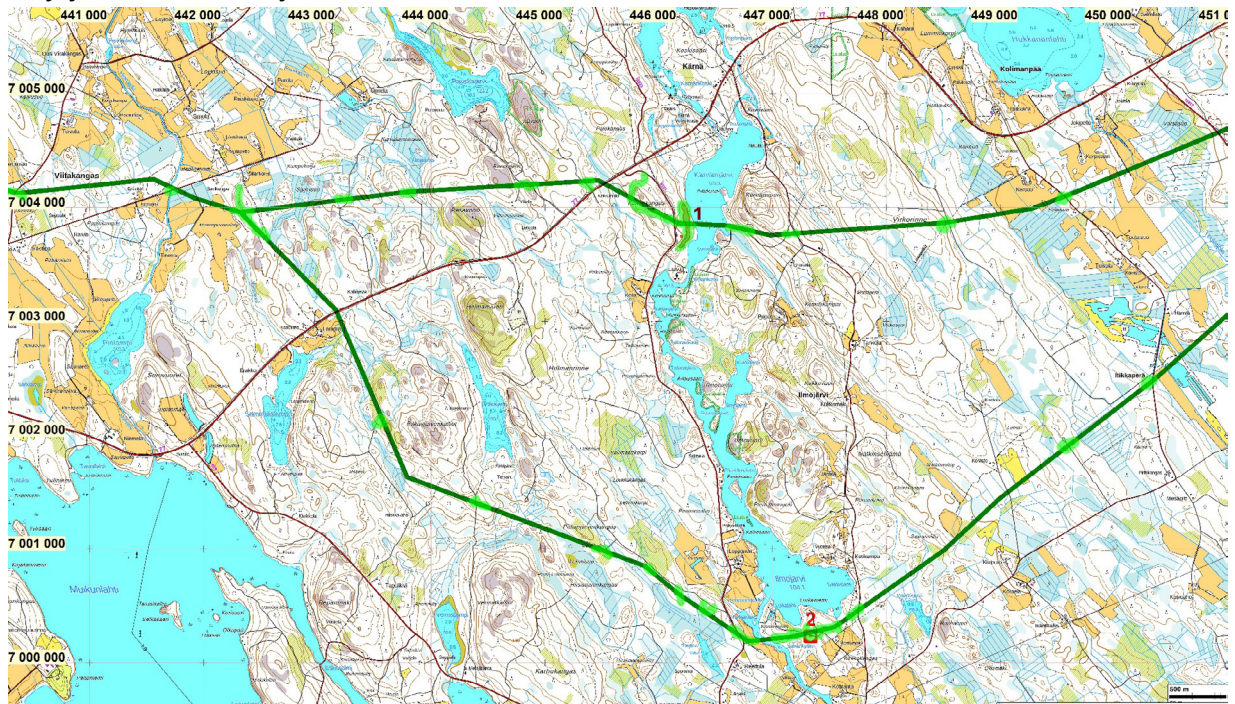

Pohjoisempi hiilimiilu. Pohjoiseen.

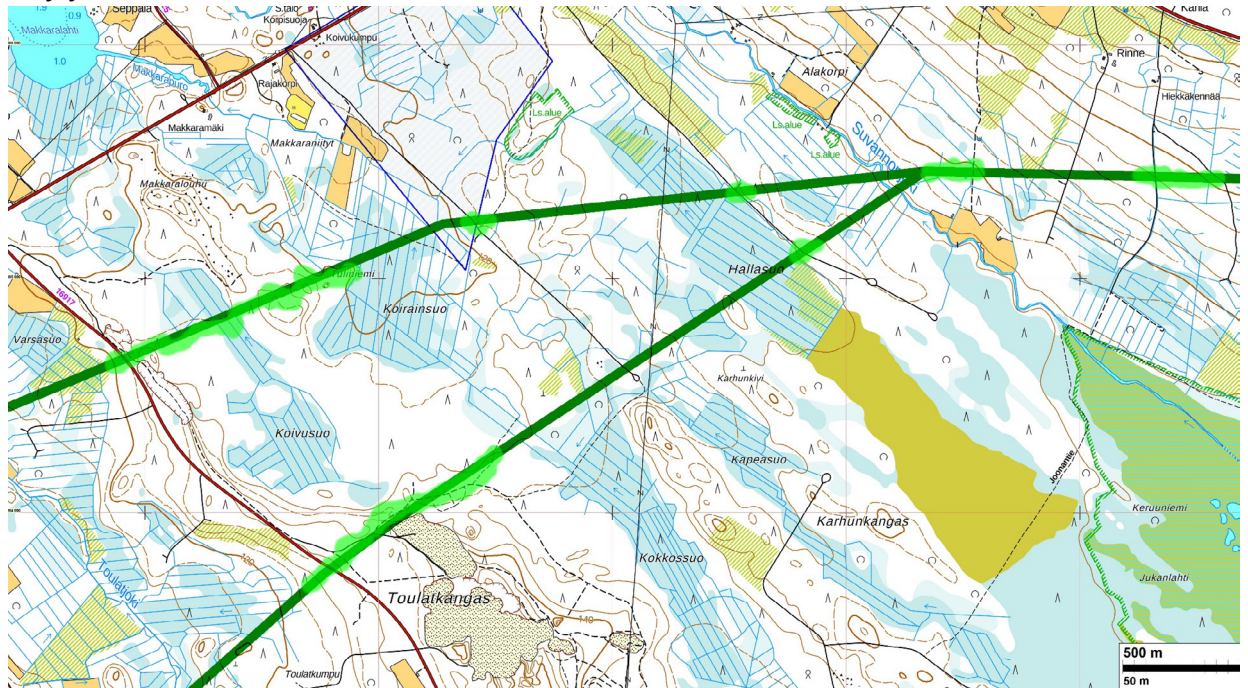
Tarkastetut maastot vaalean vihreällä.

Sähkösiirtolinjat

Linjojen länsiosia. Linjat tumman vihreällä, tarkastetut alueet vaalean vihreällä

Linjojen keskiosa

Linjojen itäosa

